

ZATARCIE SKAZANIA OBEJMUJĄCEGO KARY ORZECZONE KUMULATYWNIE

BLANKA J. STEFAŃSKA *

DOI: 10.26399/iusnovum.v16.1.2022.7/b.j.stefanska

WPROWADZENIE

Kodeks karny przewiduje możliwość skazania za przestępstwo nie tylko na jedną, ale nawet na dwie kary. Chodzi o skazanie na karę pozbawienia wolności i grzywnę albo karę pozbawienia wolności i karę ograniczenia wolności, a także – w tym ostatnim wypadku – dodatkowo na grzywnę. Ze względu na to, że zatarcie skazania zarówno z mocy prawa, jak i na podstawie orzeczenia sądu odpowiednio następuje lub może nastąpić po upływie wskazanego w Kodeksie karnym okresu zależnego od rodzaju i wymiaru kary (art. 107 k.k.), rodzi się wątpliwość, w jakim momencie dochodzi lub może dojść do zatarcia takiego skazania.

Celem artykułu, który ma charakter naukowo-badawczy, jest wyjaśnienie tej wątpliwości, co jest o tyle istotne, że kwestia ta nie jest wyraźnie uregulowana w Kodeksie karnym. Problemem badawczym jest zatarcie skazania obejmującego orzeczoną obok kary pozbawienia wolności grzywnę lub karę ograniczenia wolności. Hipotezę stanowi założenie, że w aktualnym stanie prawnym nie jest możliwe jednoznaczne rozwiązanie tego problemu, z wyjątkiem kary grzywny orzeczonej obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w związku z tym zachodzi konieczność wprowadzenia do Kodeksu karnego przepisów określających warunki jednoczesnego zatarcia skazania na wszystkie orzeczone kary. Dla osiągnięcia założonego celu i zweryfikowania tezy oraz hipotezy badawczej została wykorzystana metoda formalno-dogmatyczna, oparta na analizie językowo-logicznej przepisów Kodeksu karnego, regulujących zatarcie skazania. Aby wyjaśnić ten problem, niezbędne jest określenie charakteru kar orzekanych obok kary pozbawienia wolności.

* dr, adiunkt, Wydział Prawa i Administracji Uczelni Łazarskiego, e-mail: blanka.stefanska@lazarski.pl, ORCID: 0000-0003-3146-6842

GRZYWNA ORZECZONA OBOK KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI

Grzywna może być wymierzona obok kary pozbawienia wolności w wypadku, gdy:

1) nie jest przewidziana w zagrożeniu karnym danego typu przestępstwa, lecz sprawca dopuścił się go w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub gdy korzyść majątkową osiągnął (art. 33 § 2 k.k.). Może ona być orzeczona obok tzw. terminowej kary pozbawienia wolności, na co wskazuje dookreślenie zawarte w art. 33 § 2 k.k. przez odesłanie do art. 32 pkt 3 k.k.

Wprawdzie w przepisie tym jest mowa ogólnie o karze pozbawienia wolności, lecz w myśl art. 37 k.k. kara ta trwa najkrócej miesiąc, a najdłużej 15 lat. Oznacza to, że nie może być orzeczona obok kary 25 lat pozbawienia wolności lub dożywotniego pozbawienia wolności;

2) wykonanie kary pozbawienia wolności zostaje warunkowo zawieszona, a wymierzenie grzywny obok kary pozbawienia wolności na innej podstawie nie jest możliwe (art. 71 § 1 k.k.). Jej orzeczenie jest możliwe wyłącznie wtedy, gdy kara grzywny nie jest przewidziana w sankcji przepisu typizującego przestępstwo przypisane oskarżonemu, oraz gdy nie ustalono, aby sprawca działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, albo gdy korzyść majątkową osiągnął¹;

3) przepis szczególny wyraźnie dopuszcza możliwość orzeczenia grzywny obok kary pozbawienia wolności. Taka możliwość jest przewidziana w art. 289 § 4 k.k. oraz art. 309 w zw. z art. 296 § 3, art. 297 § 1 i art. 299 k.k. Nie stanowi takiej podstawy – wbrew temu co się twierdzi w literaturze² – art. 277b k.k., według którego „grzywnę orzeczoną obok kary pozbawienia wolności można wymierzyć w wysokości do 3000 stawek dziennych”. Przepis ten określa jedynie wyższą liczbę stawek od określonych w art. 33 § 3 k.k. Słusznie w doktrynie przyjmuje się, że przepis ten nie zawiera odrębnej podstawy orzeczenia grzywny, a jedynie podwyższa ich wysokość i objęte są nim tylko podstawy orzeczenia grzywny, które przewidują grzywnę kumulatywną³. Nie dotyczy grzywny orzekanej na podstawie art. 71 § 1 k.k., gdyż jest ona orzekana nie razem z karą pozbawienia wolności, a w związku ze stosowaniem instytucji warunkowego zawieszenia wykonania tej kary⁴;

4) jest przewidziana w sankcji przepisu określającego przestępstwo obok kary pozbawienia wolności, które są połączone za pomocą funktora zdaniowego „i”, co oznacza, że obie te kary muszą być wymierzone, np. grzywna i kara pozbawienia wolności są przewidziane w sankcji przepisów określających przestępstwo

¹ Wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2008 r., II KK 42/08, LEX nr 39391.

² V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020, s. 232.

³ T. Sroka, w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 212–277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. II, cz. 2, Warszawa 2017, s. 801–802; M. Gałązka, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019, s. 1362; M. Mozgawa, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 918; A. Lach, w: *Kodeks...*, red. V. Konarska-Wrzosek, 2020, op. cit., s. 1279–1280.

⁴ Wyrok SA w Katowicach z dnia 24 października 2013 r., II AKA 311/13, „Prokuratura i Prawo” – wkładka 2014, nr 10, poz. 32; T. Sroka, w: *Kodeks...*, red. W. Wróbel, A. Zoll t. II, cz. 2, 2017, op. cit., s. 802. Nietrafnie odmiennie A. Herzog, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020, s. 1767.

wytwarzania, przetwarzania, przerabiania środków odurzających, substancji psychotropowych lub nowych substancji psychoaktywnych albo przetwarzania słomy makowej w znacznych ilościach (art. 53 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁵) oraz przestępstwo prowadzenia bez zezwolenia działalności bankowej (art. 171 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe⁶).

Grzywna może być też orzeczona obok kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności wymierzonych na podstawie art. 37b k.k.⁷ Kwestionując taką możliwość, argumentuje się, że sąd – zgodnie z art. 33 § 2 k.k. – może orzec grzywnę *verba legis* „obok kary pozbawienia wolności”, a nie przewiduje jej orzeczenia obok kary ograniczenia wolności. W tym wypadku byłaby wymierzona obok obu tych kar. Sąd może kumulatywnie wymierzyć za popełnienie tego samego przestępstwa dwie kary rodzajowe tylko wtedy, gdy odpowiedni przepis statuuje kompetencje sądu do jednoczesnego orzeczenia tych dwóch kar rodzajowych⁸. Poglądu tego nie można podzielić, gdy jest spełniony ustawowy warunek orzeczenia jej obok kary pozbawienia wolności i skoro taka kara jest wymierzona, to nie ma znaczenia, że jeszcze obok niej występuje kara ograniczenia wolności. Wykluczenie możliwości orzeczenia w takiej sytuacji grzywny prowadziłoby *ad absurdum*, gdyż byłaby taka możliwość w razie wymierzenia kary pozbawienia wolności w wyższym wymiarze, a nie można byłoby tego uczynić w wypadku zastosowania łagodniejszej represji karnej, co jest celem stosowania art. 37b k.k.

W doktrynie i judykaturze grzywna orzekana obok kary pozbawienia wolności jest określana mianem grzywny kumulatywnej⁹.

Orzeczona na podstawie art. 71 § 1 k.k. kara grzywny jest karą akcesoryjną, ma charakter subsydiarny¹⁰, gdyż jest integralnie związana z orzeczeniem o warunkowym zawieszeniu kary pozbawienia wolności, i nie może samodzielnie egzystować bez takiego orzeczenia¹¹. Wynika to wprost z treści przepisu art. 71 § 2 k.k. Stosownie

⁵ Dz.U. z 2020 r., poz. 2050 ze zm.

⁶ Dz.U. z 2021 r., poz. 2439 ze zm.

⁷ A. Grześkowiak, w: *Kodeks...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, 2019, op. cit., s. 371.

⁸ A. Jezusek, *Sekwencja kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności jako reakcja na popełnienie przestępstwa (art. 37b k.k.)*, „Państwo i Prawo” 2017, nr 4, s. 86.

⁹ M. Mozgawa, w: *Prawo karne materialne. Część ogólna*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2006, s. 361; A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa 2009, s. 266; D. Szeleszczuk, w: *Prawo karne*, red. A. Grześkowiak, Warszawa 2009, s. 190; Z. Sienkiewicz, w: *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. M. Bojarski, Warszawa 2010, s. 517; Ł. Pohl, *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2012, s. 374; W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2014, s. 428–429; L. Tyszkiewicz, w: *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2014, s. 200; J. Warylewski, *Kodeks karny. Część ogólna*, Warszawa 2015, s. 421; M. Królikowski, R. Zawłocki, *Prawo karne*, Warszawa 2015, s. 334–335; M. Leciak, w: *Leksykon prawa karnego – część ogólna*, red. P. Daniluk, Warszawa 2018, s. 85; M. Mozgawa, w: *Kodeks...*, red. M. Mozgawa, 2019, op. cit., s. 134; V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks...*, red. V. Konarska-Wrzosek, op. cit., s. 231–232; wyrok SA w Szczecinie z dnia 9 października 2013 r., II AKA 120/13, LEX nr 1409315.

¹⁰ Wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2008 r., II KK 42/08, LEX nr 393913; wyrok SA w Warszawie z dnia 30 maja 2014 r., II AKA 126/14, LEX nr 1483852; wyrok SA w Gdańsku z dnia 12 lutego 2014 r., II AKA 9/14, LEX nr 1448506.

¹¹ Wyrok SN z dnia 16 października 2014 r., III KK 261/14, KZS 2015, nr 1, poz. 17; wyrok SN z dnia 19 lutego 2019 r., III KK 48/19, „Prokuratura i Prawo” – wkładka 2019, nr 9, poz. 3.

do normy wyrażonej w tym przepisie, w razie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności kara grzywny orzeczona na jego podstawie nie podlega wykonaniu¹².

KARA OGRANICZENIA WOLNOŚCI ORZECZONA OBOK KARY POZBAWIENIA WOLNOŚCI

W sprawie o występki zagrożony karą pozbawienia wolności, niezależnie od dolnej granicy ustawowego zagrożenia przewidzianego w ustawie za dany czyn – zgodnie z art. 37b k. k. – sąd może orzec jednocześnie karę pozbawienia wolności w wymiarze nieprzekraczającym 3 miesięcy, a jeżeli górna granica ustawowego zagrożenia wynosi przynajmniej 10 lat – 6 miesięcy oraz karę ograniczenia wolności do lat 2. Rozwiązane przewidziane w tym przepisie jest różnie określane w literaturze i orzecznictwie i każde z nich – zdaniem ich twórców – ma oddawać jego istotę. Jest ono określane jako:

1) kara mieszana, który to termin został użyty w uzasadnieniu projektu ustawy, dodającej ten przepis do Kodeksu karnego, w którym wprost podkreśla się, że: „Istotnym *novum* przewidzianym w projekcie jest instytucja kary mieszanej, jako kombinowanej formy represji prawnokarnej, która powinna być szczególnie atrakcyjna w przypadku poważniejszych występkuw”¹³. Znalazło ono stałe miejsce w literaturze¹⁴ i orzecznictwie¹⁵;

¹² M. Budyn-Kulik, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 273; wyrok SN z dnia 10 grudnia 2020 r., II KK 343/20, LEX nr 3177713; wyrok SN z dnia 25 czerwca 2020 r., V KK 445/19, LEX nr 3277479; wyrok SN z dnia 17 czerwca 2020 r., IV KK 151/20, LEX nr 3278059; wyrok SN z dnia 23 sierpnia 2018 r., V KK 262/18, LEX nr 2538861; wyrok SN z dnia 21 listopada 2017 r., III KK 472/17, „Prokuratura i Prawo” – wkładka 2018, nr 1, poz. 2.

¹³ Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw Sejm VII kadencji, druk nr 2393, <https://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/druk.xsp?nr=2393> (dostęp: 20.01.2022).

¹⁴ T. Szymanowski, *Reforma prawa karnego w Polsce*, „Palestra” 2014, nr 9, s. 115; A. Grześkowiak, *Model ustawowej polityki karnej na tle projektów zmian kodeksu karnego*, w: *Reforma prawa karnego materialnego i procesowego z 2015 r.: Wybrane zagadnienia*, red. D. Kala, I. Zgoliński, Warszawa 2015, s. 45–46; eadem, *Kara mieszana w polskim prawie karnym*, „Studia Prawnicze KUL” 2015, nr 3, s. 9–26; eadem, w: *Kodeks...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, 2019, op. cit., s. 364; I.S. Kalinowska, *Kara mieszana – próba oceny nowelizacji kodeksu karnego*, w: *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczyk-Gracka, Olsztyn 2015, s. 164; M. Królikowski, *Wymiar kary po 1 lipca 2015 r.*, w: *Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r.*, red. P. Wiliński, Warszawa 2015, s. 390; M. Królikowski, R. Zawłocki, *Prawo karne*, Warszawa 2015, s. 345; V. Konarska-Wrzošek, w: *System Prawa Karnego, Nauka o karze. Sądowy wymiar kary*, red. T. Kaczmarek, t. 5, Warszawa 2017, s. 300; eadem, w: *Kodeks karny...*, red. V. Konarska-Wrzošek, 2020, op. cit., s. 251; M. Błaszczuk, *Kara mieszana*, w: *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Gracka, Olsztyn 2015, s. 154; P. Gensikowski, w: *Leksykon prawa karnego-część ogólna*, red. P. Daniluk, Warszawa 2018, s. 91; E. Hryniewicz-Lach, w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Art. 1–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. I, Warszawa 2021, s. 723.

¹⁵ Postanowienie SN z dnia 26 października 2020 r., IV KK 647/19, LEX nr 3174433; wyrok SN z dnia 16 grudnia 2016 r., II KK 295/16, LEX nr 2178699 z głosem aprobującym M. Małeckiego, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2018, nr 1, s. 73–80.

2) sekwencja kar, wyrażająca się w jednoczesnym orzekaniu krótkoterminowej kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności¹⁶;

3) kumulatywna kara ograniczenia wolności, argumentowana tym, że art. 37b k.k. określa sposób orzekania kar pozbawienia wolności i ograniczenia wolności, który polega na ich kumulowaniu, bez jakiegokolwiek ich modyfikacji. Nazwa ta wskazuje wprost, że kara ograniczenia wolności jest orzekana łącznie z inną karą¹⁷;

4) kary kombinowane¹⁸, będące połączeniem składowych kar w jedną całość;

5) kara zamienna¹⁹;

6) kara łączona używana równoległe z nazwą kara mieszana²⁰.

Spośród tych określeń najwięcej kontrowersji budzi określenie kara mieszana. Nietrafne jest spostrzeżenie, że kara pozbawienia wolności i ograniczenia wolności wymierzona na podstawie art. 37b k.k. są jedną karą²¹, bowiem nie można tak traktować dwóch odrębnych i niezależnych skazań na kary określone w art. 32 pkt 2 k.k. i art. 32 pkt 3 k.k.²² Nie przekonuje argument, że kary te stanowią jedną karę, ujmowaną całościowo jako reakcja na popełnione przestępstwo²³. Akceptowaniu tego poglądu sprzeciwia się treść art. 37b k.k., bowiem jest w nim mowa o tym, że sąd „może orzec jednocześnie karę pozbawienia wolności (...) oraz karę ograniczenia wolności”. W ten sposób sąd został upoważniony do kumulatywnego wymierzenia dwóch kar rodzajowych wskazanych w katalogu kar określonym w art. 32 k.k. Taką nazwą można by określić także karę pozbawienia wolności orzeczoną kumulatywnie z grzywną²⁴, a łącznie tych kar – jak już wskazywano –

¹⁶ M. Małecki, *Ustawowe zagrożenie karą i sądowy wymiar kary*, w: *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015, s. 297; idem, *Sekwencja krótkoterminowej kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności (art. 37b k.k.) – zagadnienia podstawowe*, „Palestra” 2015, nr 7–8, s. 41–43; idem, *Co zmienia nowelizacja art. 37b k.k.?*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2, s. 23; A. Jezusek, *Sekwencja kary...*, op. cit., s. 80–94; Z. Sienkiewicz, w: *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. M. Bojarski, Warszawa 2017, s. 358; wyrok SN z dnia 16 grudnia 2016 r., II KK 295/16, KZS 2019, nr 1, poz. 8.

¹⁷ B.J. Stefańska, *Kumulatywna kara ograniczenia wolności – sposób na łagodzenie represji karnej*, w: *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2015, s. 135–136; eadem, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016, s. 211.

¹⁸ B. Czarnecka-Działuk, *Kary kombinowane – kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności orzekane na podstawie art. 37b k.k. Zagadnienia teoretyczne i praktyka orzecznicza*, Warszawa 2017, s. 17; T. Szymanowski, *Reforma...*, op. cit., s. 115.

¹⁹ Postanowienie SN z dnia 26 października 2020 r., IV KK 647/19, LEX nr 3174433; wyrok SA we Wrocławiu z dnia 26 lutego 2016 r., II AKa 20/16, LEX nr 2023597.

²⁰ V. Konarska-Wrzosek, w: *System...*, t. 5, op. cit., s. 308; A. Woźniak, R. Wrzosek, *Kara mieszana (łączona) – kontrowersje wokół zakresu jej stosowania*, „Ius Novum” 2017, nr 3, s. 37.

²¹ Wyrok SN z dnia 29 maja 2018 r., II KK 155/18, „Prokuratura i Prawo” – wkładka 2018, nr 10, poz. 3 z głosa aprobującą M. Małeckiego, GSP-Prz.Orz. 2018, nr 1, s. 73–80; A. Grześkowiak, w: *Kodeks...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, 2019, op. cit., s. 364.

²² B.J. Stefańska, *Kumulatywna kara...*, op. cit., s. 135; M. Małecki, *Ustawowe zagrożenie...*, op. cit., s. 297.

²³ A. Zoll, *Zmiany w zakresie środków probacyjnych (ustawa nowelizująca Kodeks karny z 11 marca 2016 r.)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2, s. 11.

²⁴ J. Majewski, *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015, s. 95.

jest powszechnie określane jak grzywna kumulatywna. Słusznie w piśmiennictwie podkreśla się, że skorzystanie przez sąd z tej możliwości nie oznacza, że zatarła się odrębność między karą pozbawienia wolności i karą ograniczenia wolności oraz że została w ten sposób stworzona nowa kara rodzajowa – kara mieszana²⁵. Dodatkowym argumentem jest fakt, że kara taka nie została wprowadzona do katalogu kar w art. 32 k.k.²⁶ Rację ma Sąd Najwyższy, że: „Sąd wymierza na podstawie art. 37b k.k. jednocześnie dwie odrębne kary, tj. krótkoterminową karę pozbawienia wolności oraz karę ograniczenia wolności, które są wykonywane kolejno”²⁷.

Co do nazwy „sekwencja kar”, w doktrynie wskazuje się, że w określeniu tym akcentuje się kolejność orzekania kar, ale chyba nie zauważa się, że w art. 37b *in fine* k.k. chodzi o kolejność ich wykonania²⁸.

Pozostałe nazwy nie dotyczą istoty problemu i nie mają znaczenia merytorycznego, niemniej największe uzasadnienie aksjologiczne ma określenie kumulatywna kara ograniczenia wolności, za czym dodatkowo przemawia symetria rozwiązań kodeksowych w zakresie kar, bowiem grzywna orzekana obok kary pozbawienia wolności – jak już wskazywano – jest określana grzywną kumulatywną.

W kontekście tytułowego zagadnienia nie sposób nie poruszyć problemu dopuszczalności warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności wymierzonej w trybie art. 37b k.k. *Prima vista* mogłoby się wydawać, że zawarty w art. 37b k.k. zwrot: „Przepisów art. 69–75 nie stosuje się” przesądza o niedopuszczalności takiego orzeczenia. Taka też była wola ustawodawcy. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw²⁹, którą wprowadzono ten zwrot, podkreśla się, że wymierzając te dwie kary w rozumieniu obecnie obowiązujących przepisów, można stosować instytucję warunkowego zawieszenia, zaś: „W opinii projektodawcy taka możliwość znacząco osłabia funkcje kary mieszanej, stwarzając ryzyko konserwacji wadliwej struktury kar z nadmiernym udziałem kar warunkowo zawieszonych. Z tego względu (...) proponuje się nowelizację art. 37b k.k. poprzez wyłączenie możliwości stosowania warunkowego zawieszenia, o którym mowa w art. 69 k.k.”³⁰. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy, stwierdzając, że warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności może nastąpić tylko na zasadach określonych w art. 69–75 k.k., to jest nie w sytuacji, gdy stosowanie tych przepisów prawa karnego materialnego jest wyłączone, jeżeli kara pozbawienia wolności orzeczona została jako jedna z kar na podstawie art. 37b k.k.³¹ W literaturze uznaje się, że zwrot: „Przepisów art. 69–75 nie stosuje się”

²⁵ A. Jezusek, *Sekwencja kary...*, op. cit., s. 82.

²⁶ Z. Sienkiewicz, *Z problematyki kary ograniczenia wolności w świetle nowelizacji kodeksu karnego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2018, nr 48, s. 63.

²⁷ Wyrok SN z dnia 25 kwietnia 2019 r., V KK 173/18, OSNKW 2019, nr 7, poz. 38.

²⁸ J. Kosonoga-Zygmunt, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020, s. 374.

²⁹ Dz.U. z 2016 r., poz. 437.

³⁰ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw, druk nr 207, Sejm VIII kadencji, s. 17, <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/druk.xsp?nr=207> (dostęp: 20.01.2021).

³¹ Postanowienie SN z dnia 9 lutego 2021 r., IV KK 260/20, LEX nr 3158986.

przesądza o nieistnieniu możliwości warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności³². Nie jest to takie oczywiste.

Z art. 37b k.k. wynika *a contrario* wniosek, że dopuszczalne jest warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie innego przepisu. W literaturze wskazuje się, że umieszczenie w art. 37b k.k. klauzuli: „Przepisów art. 69–75 nie stosuje się” między pierwszym a ostatnim zdaniem prowadzi do wniosku, że jeżeli wymierzona zostaje kara pozbawienia wolności i nie stosuje się do niej warunkowego zawieszenia jej wykonania, to wówczas wykonuje się w pierwszej kolejności karę pozbawienia wolności. Konieczność wykonania kary pozbawienia wolności ze względu na wspomnianą klauzulę nie wyklucza warunkowego zawieszenia wykonania kary izolacyjnej w innych wypadkach³³. Ze zwrotu tego wynika wniosek, że nie może nastąpić warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 69 k.k., a otwarta jest taka możliwość na podstawie innego przepisu.

Takim przepisem jest art. 60 § 3 i 4 k.k., który przewiduje warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności w stosunku do tzw. małego świadka koronnego³⁴. Możliwe jest warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności w stosunku do sprawcy współdziałającego z innymi osobami w popełnieniu przestępstwa, jeżeli ujawni on wobec organu powołanego do ścigania przestępstw informacje dotyczące osób uczestniczących w popełnieniu przestępstwa oraz istotne okoliczności jego popełnienia (art. 60 § 3 k.k.), a także jest to możliwe na wniosek prokuratora w stosunku do sprawcy przestępstwa, który, niezależnie od wyjaśnień złożonych w swojej sprawie, ujawnił przed organem ścigania i przedstawił istotne okoliczności, nieznanne dotychczas temu organowi, przestępstwa zagrożonego karą powyżej 5 lat pozbawienia wolności (art. 60 § 4 k.k.). W tych wypadkach sąd, wymierzając karę pozbawienia wolności do lat 5, może warunkowo zawiesić jej wykonanie na okres próby wynoszący do 10 lat, jeżeli uzna, że pomimo niewykonania kary sprawca nie popełni ponownie przestępstwa (art. 60 § 5 k.k.). Nie ma – z mocy wyłączenia w art. 60 § 5 *in fine* k.k. – zastosowania art. 69 k.k., a przepisy art. 71–76 k.k. stosuje się odpowiednio.

W doktrynie wskazuje się, że do nowelizacji art. 37b k.k. nie było w ogóle możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności orzekanej na podstawie tego przepisu, a taką możliwość stworzyła dopiero nowela³⁵.

³² J. Raglewska, *Kary sekwencyjne orzeczone na podstawie art. 37b k.k. – wybrane problemy związane z ich wykonaniem*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2019, nr 54, s. 206. A. Grześkowiak, w: *Kodeks...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, 2019, op. cit., s. 372; V. Konarska-Wrzosek, w: *Kodeks...*, red. V. Konarska-Wrzosek, 2020, op. cit., s. 254.

³³ M. Małecki, *Co zmienia nowelizacja...*, op. cit., s. 46–47.

³⁴ Tak też uważa się w literaturze (J. Majewski, w: *Kodeks karny. Część ogólna, Komentarz do art. 1–52*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. I, cz. 1, 2016, op. cit., s. 750; M. Małecki, *Co zmienia nowelizacja...*, op. cit., s. 46–47; J. Kosonoga-Zygmunt, w: *Kodeks...*, red. R.A. Stefański, 2020, op. cit., s. 378).

³⁵ M. Małecki, *Co zmienia nowelizacja...*, op. cit., s. 51; A. Zoll, *Zmiany w zakresie środków...*, op. cit., s. 11.

ZATARCIE SKAZANIA OBEJMUJĄCEGO KARĘ KUMULATYWNĄ

Kodeks karny nie zawiera ogólnej klauzuli określającej zatarcie skazania obejmującego karę kumulatywną, tj. zarówno karę pozbawienia wolności i grzywnę, jak i karę pozbawienia wolności i karę ograniczenia wolności. Zasadnie w literaturze twierdzi się, że zatarcie skazania dotyczy całości skazania, a nie poszczególnych kar³⁶, lecz nie rozwiązuje to problemu, w jaki sposób ma to nastąpić.

1. ZATARCIE SKAZANIA OBEJMUJĄCEGO KUMULATYWNĄ GRZYWNĘ

Wyraźnie jest uregulowane zatarcie skazania w razie wymierzenia grzywny obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania ulega zatarcu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby (art. 76 § 1 k.k.). Jednakże w wypadku, gdy wobec skazanego orzeczono grzywnę, zatarcie skazania nie może nastąpić przed jej wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem wykonania (art. 76 § 2 k.k.).

Mając na uwadze, że zatarcie skazania tylko na grzywnę następuje z mocy prawa z upływem roku od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania (art. 107 § 4a k.k.), w wypadku grzywny kumulatywnej skutek ten z reguły nastąpi po upływie dłuższego okresu, obejmującego okres próby oraz 6 miesięcy po jego upływie³⁷. Zakładając, że wykonanie kary pozbawienia wolności zostanie warunkowo zawieszona na minimalny okres roku (art. 70 § 1 k.k.), to zatarcie skazania nastąpi po upływie roku i 6 miesięcy.

Nie następuje jednak zatarcie skazania na tej podstawie w wypadku, gdy dany osobnik skazany został za inne przestępstwo niepozostające w zbiegu przestępstw albo w razie popełnienia nowego przestępstwa po rozpoczęciu okresu wymaganego do zatarcia skazania, a przed jego zakończeniem; wówczas dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań, chyba że nie doszło z tego powodu do skazania, a wymagany okres do zatarcia upłynął (arg. ex art.76 § 1b w zw. z art. 108 k.k.).

Nie jest uregulowane zatarcie skazania w sytuacji, gdy grzywna została orzeczona obok bezwzględnej kary pozbawienia wolności. Wprawdzie w myśl art. 107 § 6 k.k. jeżeli orzeczono środek karny, przepadek lub środek kompensacyjny, zatarcie skazania nie może nastąpić przed jego wykonaniem, darowaniem albo przedawnieniem jego wykonania, lecz – inaczej niż w art.76 § 2 k.k. – nie jest

³⁶ J. Majewski, w: *Kodeks...*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. I, cz. 1, 2016, op. cit., s. 101; Sz. Tarapata, *Przedawnienie i zatarcie skazania*, w: *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015, s. 825; M. Budyn-Kulik, w: *Kodeks...*, red. M. Mozgawa, 2019, op. cit., s. 292; J. Kosonoga-Zygmunt, w: *Kodeks...*, red. R. A. Stefański, 2020, op. cit., s. 378; E. Hryniewicz-Lach, w: *Kodeks...*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. I, 2021, op. cit., s. 727.

³⁷ A. Zientara, *Nowelizacje kodeksu karnego w zakresie zatarcia skazania*, „*Studia Iuridica*” 2016, nr 65, s. 191; M. Błaszczyk, A. Zientara, w: *Kodeks...*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. I, 2021, op. cit., s. 1403.

wymieniona w tym przepisie grzywna. Wprawdzie można próbować wyprowadzić taką przeszkodę także co do takiej grzywy, stosując rozumowanie *argumentum a minori ad maius*, jak to czyniono na gruncie art. 111 § 4 k.k. z 1969 r.³⁸, lecz byłaby to niedopuszczalna interpretacja rozszerzająca na niekorzyść sprawy. W razie orzeczenia grzywny obok kary pozbawienia wolności zatarcie skazania – wbrew temu, co twierdzi się w doktrynie – nie następuje z upływem terminów określonych w kodeksie karnym dla tej kary, która została wykonana lub darowana jako ostatnia³⁹. Okres wymagany do zatarcia kary wykonanej jako ostatnia może być przecież krótszy i wówczas w grę wchodzi okres wymagany do kary wykonanej wcześniej⁴⁰.

Proponuje się przyjąć, że do tej grzywny ma zastosowanie także art. 107 § 4a k.k., bowiem ustawodawca w przepisie dotyczącym zatarcia skazania na grzywnę nie czyni rozróżnienia na rodzaje grzywny, zatem w myśl zasady *lege non distinguente nec nostrum est distinguere*, przepis ten obejmuje wszystkie rodzaje grzywny poza tą, która jest orzekana przy warunkowym zawieszeniu wykonania kary⁴¹. Przyjęciu tej propozycji stoi na przeszkodzie fakt, że ustawodawca wyraźnie wyróżnia grzywnę kumulatywną, regulując jej orzekanie, a nadto w art. 76 k.k. przewiduje odrębny tryb zatarcia skazania obejmującego taką grzywnę.

Występuje więc luka, której w żaden sposób nie można wypełnić, nie pozostaje więc nic innego, jak przyjąć najkorzystniejsze rozwiązanie dla skazanego, a mianowicie, że zatarcie skazania na grzywnę kumulatywną następuje w razie ziszczenia się warunków tylko do zatarcia skazania na karę pozbawienia wolności (art. 107 § 1 k.k.). Kwestia ta powinna zostać uregulowana w dodanym do art. 107 § 5a k.k.

Co do zatarcia takiego skazania na mocy orzeczenia sądu, nadal aktualny jest pogląd Sądu Najwyższego, że: „grzywna orzeczonej obok kary pozbawienia wolności w wysokości nieprzekraczającej 2 lat (obecnie 3 lat – B.J.S.), nie stanowi przeszkody do zatarcia skazania na podstawie art. 111 § 2 KK z 1969 r. (obecnie art. 107 § 2 k.k. – B.J.S.)”⁴².

³⁸ K. Buchała, w: *Komentarz do kodeksu karnego. Część ogólna*, red. K. Buchała, Warszawa 1994, s. 490.

³⁹ S. Zimoch, *Istota i znaczenie instytucji zatarcia skazania*, Warszawa 1979, s. 22–23; Wąsek, w: O. Górniok, S. Hoc, M., Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, t. 1, Gdańsk 2005, s. 769; M. Błaszczuk, A. Zientara, w: *Kodeks...*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. I, 2021, op. cit., s. 1403; D. Gruszecka, w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021, s. 821.

⁴⁰ B.J. Stefańska, w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020, s. 731.

⁴¹ A. Grześkowiak, w: *Kodeks...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, 2019, s. 712.

⁴² Uchwała SN z dnia 28 kwietnia 1980 r., VI KZP 5/80, OSNKW 1980, nr 7, poz. 57; tak też A. Marek, *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, red. A. Marek, Warszawa 1986, s. 279; G. Bogdan, w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 453–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. 1, cz. 2, Warszawa 2016, s. 873; M. Błaszczuk, A. Zientara, w: *Kodeks...*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. I, 2021, op. cit., s. 1404.

2. ZATARCIE SKAZANIA OBEJMUJĄCEGO KUMULATYWNĄ KARĘ OGRANICZENIA WOLNOŚCI

Jasna jest sytuacja w wypadku, gdy obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania orzeczonej na podstawie art. 60 § 5 k.k. została orzeczona kumulatywna kara ograniczenia wolności, która została wykonana i upłynął okres wymagany do jej zatarcia w okresie próby, zatarcie całego skazania następuje z mocy prawa po upływie okresu próby i 6 miesięcy od jego zakończenia (art. 76 § 1 k.k.). W stosunku do każdej z tych kar upłynął okres wymagany do zatarcia skazania. Taka sytuacja może mieć miejsce w praktyce, gdyż słusznie w piśmiennictwie przyjmuje się, że w takim wypadku nie ma zastosowania art. 37b zd. 3 k.k., przewidujący konieczność wykonania kary pozbawienia wolności w pierwszej kolejności⁴³.

Trudności rodzi określenie momentu, w którym następuje zatarcie skazania w wypadku, gdy kara ograniczenia wolności nie została wykonana lub została wykonana, ale nie upłynął okres wymagany do zatarcia skazania na tego rodzaju karę, przed upływem okresu wymaganego do zatarcia kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Można rozważyć, że zatarcie skazania:

1) nie następuje z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby ze względu na niewykonanie kary ograniczenia wolności. Rozwiązanie opiera się na stosowaniu w drodze analogii art. 76 § 2 k.k. (*analogia legis*), który uzależnia zatarcie skazania od wykonania kary grzywny. Wydawać by się mogło, że jest to najprostsze rozwiązanie, gdyż regulacja tej kwestii jest niekompletna i utrudnia podjęcie decyzji (luka konstrukcyjna), a wypełnianiu luk służy wnioskowanie *per analogiam*⁴⁴. Rozwiązanie to nie jest do zaakceptowania, gdyż byłaby to niedopuszczalna w prawie karnym analogia na niekorzyść sprawcy⁴⁵;

2) następuje z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, mimo że nie została wykonana kara ograniczenia wolności. Przeciwno niemu przemawia fakt, że prowadzi do paradoksalnej sytuacji, bowiem nastąpiłoby zatarcie skazania, mimo że kara ograniczenia wolności nie została jeszcze wykonana, co stawiałoby pod znakiem zapytania celowość jej orzeczenia. Mimo tego zastrzeżenia i mając na uwadze, że problem ten musi być rozwiązany, trzeba je przyjąć jako korzystniejsze rozwiązanie dla oskarżonego, a jednocześnie postulować, by ustawodawca wypełnił tę lukę⁴⁶, dodając do art. 76 § 2 k.k. karę ograniczenia wolności.

Mniejsze trudności wywołuje wskazanie momentu, w którym następuje zatarcie skazania obejmującego karę ograniczenia wolności orzeczoną obok kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Ze względu na to, że zatarcie skazania – jak już wskazywano – dotyczy całego skazania, a nie skazania na poszczególne kary, nasuwa się logiczny wniosek, że zatarcie skazania

⁴³ M. Małecki, *Co zmienia nowelizacja...*, op. cit., s. 48.

⁴⁴ J. Nowacki, *Analogia legis*, Warszawa 1966, s. 90–91.

⁴⁵ Wyrok TK z dnia 6 lipca 1999r., P 2/99, OTK 1999, nr 5, poz.103; L. Morawski *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006, s. 206.

⁴⁶ Na istnienie luki w tym zakresie zwróciła uwagę Pierwsza Prezes Sądu Najwyższego (*Uwagi o stwierdzonych nieprawidłowościach i lukach w prawie za rok 2020*, Warszawa 2021, s. 106–107).

możliwe jest tylko w razie łącznego spełnienia warunków do zatarcia zarówno kary ograniczenia wolności, jak i kary pozbawienia wolności⁴⁷.

Rozwiązanie to nie ma jednak wyraźnego uzasadnienia normatywnego i trzeba przyjąć, że zatarcie całego skazania obejmującego karę ograniczenia wolności orzeczoną obok kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania następuje z mocy prawa z chwilą upływu okresu wymaganego do zatarcia skazania dla kary pozbawienia wolności. Nie jest to rozwiązanie niebudzące zastrzeżeń, dlatego słusznie w piśmiennictwie formułowano wniosek *de lege ferenda*, by kwestię tę wyraźnie uregulować w Kodeksie karnym⁴⁸. Postulat ten, a także co do grzywny kumulatywnej, można zrealizować przez dodanie do art. 107 § 5a k.k. w brzmieniu: „W razie skazania na podstawie art. 37b lub orzeczenia grzywny obok kary pozbawienia wolności, zatarcie skazania następuje z wpływem okresów przewidzianych w art. 107 § 1, 4 i 4a”.

W związku z tym, że zatarcie skazania na karę pozbawienia wolności następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania (art. 107 § 1 k.k.), a kary ograniczenia wolności z upływem 3 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania (art. 107 § 4 k.k.), i mając na względzie, że różnice między tymi okresami są znaczne oraz fakt, że wykonanie kary pozbawienia wolności następuje w pierwszej kolejności (art. 37b *in fine* k.k.), z reguły zatarcie skazania nastąpi głównie po upływie okresu wymaganego do zatarcia skazania na karę pozbawienia wolności. Przewidywania tego nie zmienia skierowanie kary ograniczenia wolności – zgodnie z art. 17a § 1 k.k.w. – do wykonania w pierwszej kolejności z powodu zachodzenia przeszkód prawnych do niezwłocznego wykonania kary pozbawienia wolności. W doktrynie wskazuje się, że przeszkodami prawnymi są wstrzymanie przez sąd wykonania kary pozbawienia wolności w wyniku zawieszenia postępowania wykonawczego w części dotyczącej kary pozbawienia wolności, odroczenia wykonania lub przerwy w wykonaniu tej kary, o ile okoliczności nie stanowią jednocześnie przeszkody w wykonaniu kary ograniczenia wolności⁴⁹. Okres do zatarcia skazania obejmującego karę pozbawienia wolności jest na tyle długi, że zanim on upłynie, to sam stanie się okresem wymaganym dla zatarcia skazania na karę ograniczenia wolności.

Skazany na karę pozbawienia wolności i karę ograniczenia wolności może również ubiegać się – na podstawie art. 107 § 2 k.k. – o wcześniejsze zatarcie skazania. Zgodnie z tym przepisem zatarcie skazania może na wniosek skazanego zarządzić sąd już po upływie 5 lat, jeżeli skazany w tym okresie przestrzegał porządku prawnego, a wymierzona kara pozbawienia wolności nie przekraczała 3 lat. Na podstawie art. 37b k.k. może być orzeczona – w zależności od górnej

⁴⁷ J. Majewski, *Kodeks karny...*, op. cit., s. 101; Sz. Tarapata, *Kilka uwag na temat nowelizacji przepisów Kodeksu karnego dotyczących instytucji przedawnienia oraz zatarcia skazania*, „Palestra” 2015, nr 7–8, s. 142; A. Zientara, *Nowelizacja kodeksu karnego...*, op. cit., s. 192; A. Grześkowiak, w: *Kodeks...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, 2019, op. cit., s. 373.

⁴⁸ Sz. Tarapata, *Kilka uwag...*, op. cit., s. 142; M. Błaszczyk, *Kara mieszana...*, op. cit., s. 162; A. Grześkowiak, w: *Kodeks...*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, 2019, op. cit., s. 372.

⁴⁹ K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017, s. 165.

granicy ustawowego zagrożenia – kara pozbawienia wolności w rozmiarze 3 albo 6 miesięcy. Tym samym zawsze jest spełniony ten warunek formalny. Jest to możliwe – tak samo jak w razie wcześniejszego zatarcia skazania na mocy orzeczenia sądu – skazania sprawcy obejmującego oprócz kary pozbawienia wolności kumulatywną grzywnę – w wypadku, gdy upłynął okres do zatarcia skazania w stosunku do kary pozbawienia wolności. W literaturze trafnie przyjmuje się, że kara ograniczenia wolności, podobnie jak kumulatywna grzywna orzeczona obok kary pozbawienia wolności, nie stanowi w takim wypadku przeszkody do wcześniejszego zatarcia skazania⁵⁰.

WNIOSKI

1) Kodeks karny dopuszcza wymierzanie obok kary pozbawienia wolności grzywny lub kary ograniczenia wolności, które – ze względu na łączenie ich z karą pozbawienia wolności – można nazwać odpowiednio grzywną kumulatywną i kumulatywną karą ograniczenia wolności.

2) W stosunku do skazań na takie kary nie jest, z wyjątkiem grzywny kumulatywnej orzeczonej obok kary (pozbawienia wolności) z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, uregulowane zatarcie ich skazania. To ostatnie skazanie ulega zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby, o ile grzywna została wykonana, darowana albo przedawniło się jej wykonanie (art. 76 § 1 i 2 k.k.).

3) Zatarcie skazania w sytuacji, gdy grzywna została orzeczona obok bezwzględnej kary pozbawienia wolności następuje *ipso iure* w razie ziszczenia się warunków tylko do zatarcia skazania na karę pozbawienia wolności (art. 107 § 1 k. k.).

4) W wypadku gdy obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została orzeczona kumulatywna kara ograniczenia wolności, która została wykonana i upłynął okres wymagany do jej zatarcia w okresie próby, zatarcie całego skazania następuje z mocy prawa po upływie okresu próby i 6 miesięcy od jego zakończenia (art. 76 § 1 k.k.). W wypadku gdy kara ograniczenia wolności nie została wykonana i nie upłynął okres do zatarcia skazania na tę karę, *de lege lata* zatarcie całego skazania następuje z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od zakończenia okresu próby jako korzystniejsze rozwiązanie dla oskarżonego. *De lege ferenda* konieczne wydaje się, by ustawodawca wypełnił tę lukę, dodając do art. 76 § 2 k.k. karę ograniczenia wolności.

5) Zatarcie całego skazania obejmującego karę ograniczenia wolności orzeczoną obok kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania następuje z mocy prawa z chwilą upływu okresu wymaganego do zatarcia skazania dla kary pozbawienia wolności.

6) Co do zatarcia takiego skazania na mocy orzeczenia sądu zarówno kumulatywna grzywna, jak i kumulatywna kara ograniczenia wolności nie stanowią przeszkody do orzeczenia wcześniejszego zatarcia całego skazania.

⁵⁰ M. Błaszczuk, *Kara mieszana...*, op. cit., s. 162.

BIBLIOGRAFIA

- Błaszczuk M., *Kara mieszana*, w: *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Gracka, Olsztyn 2015.
- Bogdan G., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 453–116*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. 1, cz. 2, Warszawa 2016.
- Buchała K., w: *Komentarz do kodeksu karnego. Część ogólna*, red. K. Buchała, Warszawa 1994.
- Budyn-Kulik M., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.
- Czarnecka-Działuk B., *Kary kombinowane – kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności orzekane na podstawie art. 37b k.k. Zagadnienia teoretyczne i praktyka orzecznicza*, Warszawa 2017.
- Gałązka M., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019.
- Gensikowski P., w: *Leksykon prawa karnego – część ogólna*, red. P. Daniluk, Warszawa 2018.
- Gruszecka D., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021.
- Grześkowiak A., w: *Kodeks Komentarz*, red. A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2019.
- Grześkowiak A., *Kara mieszana w polskim prawie karnym*, „Studia Prawnicze KUL” 2015, nr 3.
- Grześkowiak A., *Model ustawowej polityki karnej na tle projektów zmian kodeksu karnego*, w: *Reforma prawa karnego materialnego i procesowego z 2015 r. Wybrane zagadnienia*, red. D. Kala, I. Zgołiński, Warszawa 2015.
- Herzog A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020.
- Hryniewicz-Lach E., w: *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Art. 1–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. I, Warszawa 2021.
- Jezusek A., *Sekwencja kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności jako reakcja na popełnienie przestępstwa (art. 37b k.k.)*, „Państwo i Prawo” 2017, nr 4.
- Kalinowska I.S., *Kara mieszana – próba oceny nowelizacji kodeksu karnego*, w: *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Gracka, Olsztyn 2015.
- Konarska-Wrzosek V., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020.
- Konarska-Wrzosek V., w: *System Prawa Karnego, Nauka o karze. Sądowy wymiar kary*, red. T. Kaczmarek, t. 5, Warszawa 2017.
- Kosonoga-Zygmunt J., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020.
- Królikowski M., *Wymiar kary po 1 lipca 2015 r.*, w: *Obrońca i pełnomocnik w procesie karnym po 1 lipca 2015 r.*, red. P. Wiliński, Warszawa 2015.
- Królikowski M., Zawłocki R., *Prawo karne*, Warszawa 2015.
- Lach A., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020.
- Leciak M., w: *Leksykon prawa karnego – część ogólna*, red. P. Daniluk, Warszawa 2018.
- Majewski J., w: *Kodeks karny. Część ogólna, Komentarz do art. 1–52*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. I, cz. 1, Warszawa 2016.
- Majewski J., *Kodeks karny. Komentarz do zmian 2015*, Warszawa 2015.
- Małecki M., *Co zmienia nowelizacja art. 37b k.k.?*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2.
- Małecki M., *Glosa do wyroku SN z dnia 16 grudnia 2016 r., II KK 295/16*, „Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa” 2018, nr 1.
- Małecki M., *Sekwencja krótkoterminowej kary pozbawienia wolności i kary ograniczenia wolności (art. 37b k.k.) – zagadnienia podstawowe*, „Palestra” 2015, nr 7–8.

- Małecki M., *Ustawowe zagrożenie karą i sądowy wymiar kary*, w: *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015.
- Marek A., *Prawo karne*, Warszawa 2009.
- Marek A., *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, red. A. Marek, Warszawa 1986.
- Mozgawa M., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.
- Mozgawa M., w: *Prawo karne materialne. Część ogólna*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2006.
- Nowacki J., *Analogia legis*, Warszawa 1966.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2006.
- Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2017.
- Pohl Ł., *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2012.
- Politowicz K., *Kara akcesoryjna w polskim prawie karnym*, Warszawa 2014.
- Raglewska J., *Kary sekwencyjne orzeczone na podstawie art. 37b k.k. – wybrane problemy związane z ich wykonaniem*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2019.
- Sienkiewicz Z., w: *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. M. Bojarski, Warszawa 2017.
- Sienkiewicz Z., w: *Prawo karne materialne. Część ogólna i szczególna*, red. M. Bojarski, Warszawa 2010.
- Sienkiewicz Z., *Z problematyki kary ograniczenia wolności w świetle nowelizacji kodeksu karnego*, „Nowa Kodyfikacja Prawa Karnego” 2018, nr 48.
- Sroka T., w: *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz do art. 212–277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, t. II, cz. 2, Warszawa 2017.
- Stefańska B.J., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016.
- Stefańska B.J., w: *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020.
- Stefańska B.J., *Kumulatywna kara ograniczenia wolności – sposób na łagodzenie represji karnej*, w: *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2015.
- Szeleszczuk D., w: *Prawo karne*, red. A. Grześkowiak, Warszawa 2009.
- Szymanowski T., *Reforma prawa karnego w Polsce*, „Palestra” 2014, nr 9.
- Tarapata Sz., *Kilka uwag na temat nowelizacji przepisów Kodeksu karnego dotyczących instytucji przedawnienia oraz zatarcia skazania*, „Palestra” 2015, nr 7–8.
- Tarapata Sz., *Przedawnienie i zatarcie skazania*, w: *Nowelizacja prawa karnego 2015. Komentarz*, red. W. Wróbel, Kraków 2015.
- Tyszkiewicz L., w: *Prawo karne. Część ogólna, szczególna i wojskowa*, red. T. Dukiet-Nagórska, Warszawa 2014.
- Warylewski J., *Kodeks karny. Część ogólna*, Warszawa 2015.
- Wąsek A., w: O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, t. 1, Gdańsk 2005.
- Woźniak A., Wrzosek R., *Kara mieszana (łączona) – kontrowersje wokół zakresu jej stosowania*, „Ius Novum” 2017, nr 3.
- Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2014.
- Zientara A., *Nowelizacje kodeksu karnego w zakresie zatarcia skazania*, „Studia Iuridica” 2016.
- Zimoch S., *Istota i znaczenie instytucji zatarcia skazania*, Warszawa 1979.
- Zoll A., *Zmiany w zakresie środków probacyjnych (ustawa nowelizująca Kodeks karny z 11 marca 2016 r.)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, nr 2.

ZATARCIE SKAZANIA OBEJMUJĄCEGO KARY ORZECZONE KUMULATYWNIE

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest problem zatarcia skazania, obejmującego orzeczoną obok kary pozbawienia wolności grzywnę lub karę ograniczenia wolności. W aktualnym stanie prawnym nie jest możliwe jednoznaczne rozwiązanie tego problemu, z wyjątkiem kary grzywny orzeczonej obok kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, w związku z tym zachodzi konieczność wprowadzenia do Kodeksu karnego przepisów określających warunki jednoczesnego zatarcia skazania na wszystkie orzeczone kary. Wykorzystując metodę formalno-dogmatyczną, opierającą się na analizie językowo-logicznej przepisów Kodeksu karnego, regulujących zatarcie skazania, zaproponowano rozwiązanie tych problemów, przyjmując, że zatarcie skazania następuje na mocy prawa z chwilą upływu okresu przewidzianego dla zatarcia skazania na karę pozbawienia wolności. Wyrażono pogląd, że co do zatarcia takiego skazania na mocy orzeczenia sądu zarówno kumulatywna grzywna, jak i kumulatywna kara ograniczenia wolności nie stanowią przeszkody do orzeczenia zatarcia całego skazania. Jednocześnie zaproponowano, by dodać art. 107 § 5a k.k. w brzmieniu: „W razie skazania na podstawie art. 37b lub orzeczenia grzywny obok kary pozbawienia wolności, zatarcie skazania następuje z upływem okresów przewidzianych w art. 107 § 1, 4 i 4a”.

Słowa kluczowe: grzywna kumulatywna, kara mieszana, kumulatywna kara ograniczenia wolności, warunkowe zawieszenie wykonania kary, zatarcie skazania

ERASURE OF CONVICTION CONCERNING CUMULATIVE PENALTIES

Summary

The article discusses the issue of erasure of conviction concerning the penalty imposing a fine or limitation of liberty apart from the penalty of deprivation of liberty. In the present legal state, it is not possible to solve the problem unequivocally. The exception is the penalty of a fine imposed together with the penalty of deprivation of liberty with the suspension of its execution. Thus, there is a need to make amendments to Criminal Code and introduce provisions determining conditions for erasure of all convictions at the same time. Using the formal-dogmatic method based on the linguistic-logical analysis of the provisions of Criminal Code regulating erasure of convictions, the author suggests a solution of the problems. Assuming that erasure of conviction takes place by virtue of law after the statutory period stipulated for the penalty of deprivation of liberty, the author believes that there is no obstacle to erasure of the whole sentence, both the fine and the penalty of limitation of liberty. At the same time, the author suggests adding Article 107 § 5a CC in the following wording: “In case of conviction under Article 37b or imposition of the penalty of a fine apart from the penalty of deprivation of liberty, erasure of the sentence shall take place after the periods stipulated in Article 107 § 1. 4 and 4a.”

Key words: cumulative fine, mixed penalty, cumulative penalty of limitation of liberty, conditional suspension of penalty execution (suspended sentence), erasure of conviction

Cytuj jako: Stefańska B.J., *Zatarcie skazania obejmującego kary orzeczone kumulatywnie*, „*Ius Novum*” 2022 (16) nr 1, s. 117–132. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.1.2022.7/b.j.stefanska

Cite as: Stefańska B.J. (2022) ‘Erasure of conviction concerning cumulative penalties’. *Ius Novum* (Vol. 16) 1, 117–132. DOI: 10.26399/iusnovum.v16.1.2022.7/b.j.stefanska